

Nr 83

Regeringens proposition med förslag till ändring i byggnadsstadgan (1959:612);

beslutad den 13 mars 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

INGVAR CARLSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag som innebär att samma krav skall ställas på utformningen av alla bostäder avsedda för varaktigt bruk oavsett om de är belägna i flerfamiljshus eller småhus. I propositionen föreslås vidare att krav på uterum och hiss införs i byggnadsstadgan.

I propositionen föreslås också att för byggnad med bostadslägenhet skall på tomt eller på utrymme som är gemensamt för flera bostadslägenheter finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Som en följd av detta förslag föreslås ändring i bestämmelserna om byggnadslovshandlingar.

De föreslagna ändringarna, som syftar till att möjliggöra en sammanföring av gällande anvisningar och praxis vid granskning för statliga bostadslån med bestämmelserna i Svensk Byggnorm, är avsedda att träda i kraft den 1 januari 1976.

Förslag till**Lag om ändring i byggnadsstadgan (1959:612)**

Härigenom föreskrivs i fråga om byggnadsstadgan (1959:612)¹ dels att i 7 § ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen", dels att 46 §, 47 §, 53 § 4 mom. och 55 § 1 mom. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

46 §

Byggnad för stadigvarande bruk, vari inrymmes bostads- eller arbetsrum, skall anordnas och inredas så, att den bereder möjlighet till trevnad och god hygien. Den skall innehålla nödiga förvaringsutrymmen samt vara försedd med behövlig sanitär utrustning.

Särskilt skall beaktas följande:

1. Byggnaden skall bereda erforderlig värme- och ljudisolering samt tillfredsställande skydd mot fukt.

2. Byggnaden skall kunna uppvärmas och ventileras på tillfredsställande sätt.

3. I boningsrum samt i kök, som hör till bostadslägenhet, skall finnas fönster, som vetter omedelbart åt det fria och lämnar god dager.

4. Arbetsrum och därtill hörande personalrum skola hava tillräckligt luftutrymme och kunna tillfredsställande belysas, därvid dagerbelysning bör anordnas, om förhållandena medgiva sådan.

5. Till byggnaden skall höra soprum, om så erfordras.

5. Till byggnaden skall höra soprum, om så erfordras. *I byggnad med mer än två bostadslägenheter och som omfattar fler våningar än två skall sopnedkast anordnas.*

6. Rumshöjden i bostadslägenhet skall, räknat från golv till tak, vara minst 2,40 meter.

7. Golvytan i boningsrum må ej understiga 7 kvadratmeter.

8. Till bostadslägenhet skall höra vindskontor eller annat därmed jämförligt förvaringsrum samt lämpligt utrymme för förvaring av matvaror.

9. För dem som bor i byggnaden skall finnas tillgång till utrymmen med anordningar för tvätt och torkning,

¹ Stadgan omtryckt 1972:776.

Nuvarande lydelse

Med avseende å arbetsrum må byggnadsnämnden medgiva undantag från bestämmelserna i denna paragraf, där sådant påkallas med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken rummet är avsett. Nämnden må ock medgiva, att mindre utrymme för matlagning inrättas utan fönster, såvida anordningar vidtagas för att på annat sätt tillgodose behovet av luftväxling och god belysning. Möter i särskilt fall betydande svårigheter att iakttaga bestämmelsen om lägsta rumshöjd eller tala eljest synnerliga skäl för att denna frångås, må byggnadsnämnden medgiva sådant undantag, som är förenligt med trevnad, bekvämlighet och god hygien. Ej må i något fall medgivas lägre rumshöjd än 2,10 meter.

47 §

I fråga om byggnad med mer än två bostadslägenheter skall utöver vad här förut är stadgat iakttagas följande:

1. Lägenhet skall om möjligt hava soligt läge och helst göras genomluftbar.

Föreslagen lydelse

plats för rengöring och vädring av sängkläder, mattor och dylikt samt, där så erfordras, utifrån lätt tillgänglig förvaringsplats för cyklar och barnvagnar.

10. Lägenhet skall om möjligt hava soligt läge och helst göras genomluftbar.

11. Lägenhet skall vara försedd med balkong eller uteplats där förhållandena så medger och kravet är befogat med hänsyn till lägenhetens storlek.

12. I byggnaden skall där så erfordras finnas hiss.

Med avseende å arbetsrum må byggnadsnämnden medgiva undantag från bestämmelserna i 46 § andra stycket 1-6, där sådant påkallas med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken rummet är avsett. Nämnden

Nuvarande lydelse

2. Golvytan i boningsrum må ej understiga 7 kvadratmeter.

3. Till bostadslägenhet skola höra vindskontor eller annat därmed jämförligt förvaringsrum samt lämpligt utrymme för förvaring av matvaror.

4. För dem som bo i byggnaden skall finnas tillgång till tvättstuga och torkrum, plats för rengöring och vädring av sängkläder, mattor och dylikt samt, där så erfordras, utifrån lätt tillgänglig förvaringsplats för cyklar och barnvagnar.

5. Omfattar byggnaden flera våningar än två, skall sopnedkast vara anordnat.

Möter i särskilt fall betydande svårighet att iakttaga stadgandena i denna paragraf eller tala eljest synnerliga skäl för att något av dessa stadganden frångås, må byggnadsnämnden medgiva sådant undantag, som är förenligt med trevnad, bekvämlighet och god hygien.

Föreslagen lydelse

må ock medgiva, att mindre utrymme för matlagning inrättas utan fönster, såvida anordningar vidtagas för att på annat sätt tillgodose behovet av luftväxling och god belysning. Möter i särskilt fall betydande svårighet att iakttaga övriga stadganden i 46 § eller tala eljest synnerliga skäl för att något av dessa stadganden frångås, må byggnadsnämnden medgiva sådant undantag som är förenligt med trevnad, bekvämlighet och god hygien. Byggnadsnämnden må dock ej i något fall medgiva lägre rumshöjd än 2,10 meter.

53 §

4 mom. Inrymmer byggnad mer än två bostadslägenheter, skall på tomten finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse, om sådan friyta kan beredas för rimlig kostnad och utan synnerlig olägenhet. Byggnadsnämnden kan medgiva undantag från denna bestämmelse, om särskilda skäl föreligga.

4 mom. Inrymmer byggnad bostadslägenhet, skall på tomten eller på utrymme som är gemensamt för flera bostadslägenheter finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse, om sådan friyta kan beredas för rimlig kostnad och utan synnerlig olägenhet. Byggnadsnämnden kan medgiva undantag från denna bestämmelse, om särskilda skäl föreligga.

55 §

1 mom. Ansökan om byggnadslov göres skriftligen hos byggnadsnämnden.

Vid ansökan om byggnadslov för

1 mom. Ansökan om byggnadslov göres skriftligen hos byggnadsnämnden.

Vid ansökan om byggnadslov för

Nuvarande lydelse

uppförande av nybyggnad eller tillbyggnad av förut befintlig byggnad skola fogas situationsplan över tomt, utvisande befintliga byggnaders och tillämnad byggnads läge, samt ritningar rörande företaget med erforderlig beskrivning. Avser ansöknings byggnad som inrymmer *mer än två bostadslägenheter*, skall situationsplanen dessutom visa utrymmen för lek och utevistelse, parkering samt tillfartsvägar för biltrafik. Inom område, varest byggnadsnämnden *tillhandahåller nybyggnadskarta*, skall situationsplanen vara grundad å sådan karta. Där ej särskilda omständigheter föranleda annat, skola situationsplan och ritningar ingivas i tre exemplar.

Vid ansökan om byggnadslov för annan åtgärd än nu sagts skola fogas erforderliga ritningar och beskrivningar.

Föreslagen lydelse

uppförande av nybyggnad eller tillbyggnad av förut befintlig byggnad skola fogas situationsplan över tomt, utvisande befintliga byggnaders och tillämnad byggnads läge, samt ritningar rörande företaget med erforderlig beskrivning. Avser ansöknings byggnad som inrymmer *bostadslägenhet*, skall situationsplanen dessutom visa utrymmen för lek och utevistelse, parkering samt tillfartsvägar för biltrafik. Inom område, varest byggnadsnämnden *tillhandahåller nybyggnadskarta*, skall situationsplanen vara grundad å sådan karta. Där ej särskilda omständigheter föranleda annat, skola situationsplan och ritningar ingivas i tre exemplar.

Vid ansökan om byggnadslov för annan åtgärd än nu sagts skola fogas erforderliga ritningar och beskrivningar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1976.

BOSTADSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-03-13

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Lölberg, Lidbom, Carlsson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén.

Föredragande: statsrådet Carlsson.

Proposition med förslag till ändring i byggnadsstadgan (1959:612).

---

1 Inledning

Statens planverk har i skrivelse till bostadsdepartementet föreslagit vissa ändringar i 46, 47 och 53 §§ byggnadsstadgan (1959:612) (BS). Inom bostadsdepartementet har med anledning härav upprättats en promemoria (Ds B 1975:1) med förslag till ändringar i 46 §, 47 § och 53 § 4 mom. byggnadsstadgan (1959:612). Promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av socialstyrelsen, statens handikappråd, riksrevisionsverket (RRV), konsumentverket, bostadsstyrelsen, statens råd för byggnadsforskning, statens institut för byggnadsforskning, statens planverk, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Gävleborgs län, Svenska kommunförbundet, Svenska byggnadsentreprenörföreningen (SBEF), Sveriges fastighetsägareförbund, Svenska byggnadsarbetareförbundet, Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund (HSB), Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Svenska riksbyggen, Hyresgästernas riksförbund, Sveriges villaägareförbund, De handikappades riksförbund (DHR), Stockholms, Göteborgs och Norrköpings kommuner.

2 Remissyttrandena

Departementspromemorian har fått ett positivt mottagande vid remissbehandlingen. I några detaljfrågor förordar dock en del remissinstanser vissa

ändringar i de föreslagna föreskrifterna. Några remissinstanser föreslår ytterligare föreskrifter. En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

3 Föredraganden

Bestämmelser om hur byggnad skall vara utformad finns bl. a. i 46 och 47 §§ BS. Det grundläggande kravet att byggnad, som innehåller bostads- eller arbetsrum, skall bereda möjlighet till trevnad och god hygien anges i 46 §. Stadgandet innehåller ytterligare föreskrifter som avser att säkerställa att bostadslägenheter blir ändamålsenligt beskaffade. I 47 § finns andra mera detaljerade föreskrifter för flerfamiljshus.

I departementspromemorian har uttalats att samma krav om möjligt skall ställas på alla bostäder avsedda för varaktigt bruk. Denna uppfattning delas av remissinstanserna. Även jag anser att det är önskvärt med i största möjliga utsträckning enhetliga krav beträffande bostäders utformning.

De i förhållande till flerfamiljshusen något mindre restriktiva och utförliga bestämmelserna för en- och tvåfamiljshus infördes 1960 mot bakgrund av den då rådande uppfattningen att den som uppförde en byggnad uteslutande för eget bruk inte borde vara bunden av alltför rigorösa föreskrifter i fråga om byggnadens utformning. De skäl som motiverade att olika krav ställdes på skilda kategorier av byggnader har emellertid minskat i betydelse med hänsyn till bostadsbyggandets utveckling mot alltmer standardiserad tillverkning och uppförande av hus, särskilt när det gäller småhus. Det s. k. självbyggandet har relativt sett inte samma omfattning som tidigare. Den gängse uppfattningen torde numera vara att bostadens utformning i olika slag av byggnader bör vara av likvärdig beskaffenhet. Enhetliga krav underlättar också själva byggandet och förenklar byggadministrationen. Från principiella utgångspunkter kan det inte anses riktigt att i fråga om bostadens utformning göra åtskillnad mellan olika former av boende.

I departementspromemorian återopas ytterligare skäl till stöd för enhetliga krav på bostäders utformning. Enligt promemorian har nämligen önskemål framförts om att överföra gällande anvisningar (God bostad) och praxis vid granskning för statliga bostadslån till Svensk Byggnorm (SBN). Planverket har i samråd med bostadsstyrelsen utarbetat föreskrifter och anvisningar, vilka har gällande God bostad som grund. Anvisningarna och lånepraxis rörande det statsbelånade byggandet gäller gemensamt för alla slag av bostäder för stadigvarande bruk. Ett överförande av God bostad till SBN förutsätter enligt promemorian bl. a. att enhetliga krav på bostaden finns i BS, eftersom av planverket i SBN meddelade föreskrifter och anvisningar måste ha stöd i BS.

Mot bakgrund av dessa uttalanden i promemorian anser jag det väsentligt att BS ändras även för att göra en överföring av God bostad till SBN möjlig. På grund av bestämmelserna i 76 § 1 mom. tredje stycket BS ankommer

det på regeringen att pröva fastställande av de föreskrifter rörande bostadens utformning som planverket och bostadsstyrelsen enligt vad jag nyss anförde har utarbetat.

Jag vill i detta sammanhang framhålla att syftet med de ändringar som jag snart i det följande kommer att föreslå inte är att minska en önskad flexibilitet i byggandet utan enbart att beträffande alla slag av bostäder lägga fast vissa grundläggande krav på bostadens egenskaper. Eftersom ändringarna i BS kan komma att ligga till grund för en överföring av God bostad till SBN kommer mina förslag inte att innebära några förändringar för det statsbelånade bostadsbyggandet. Om God bostad förs över till SBN innebär ändringarna i BS och åtföljande nya tillämpningsföreskrifter att de krav som gäller för det statligt belånade byggandet blir tillämpliga även för det privatfinansierade byggandet. Som påpekats i promemorian torde emellertid detta byggande allmänt sett inte underskrida de fordringar som finns vid statlig belåning.

Jag vill vidare crinra om byggnadsnämnds rätt att medge sådana undantag från vissa av bestämmelserna i BS som är förenliga med trevnad, bekvämlighet och god hygien. Inte minst vad gäller det s. k. självbyggandet kan sådana undantag i vissa fall vara påkallade.

Några remissinstanser har förordat att BS bör innehålla endast vissa helt grundläggande egenskapskrav och i övrigt allmänt formulerade krav, som får preciseras av planverket genom tillämpningsföreskrifter i SBN. Enligt dessa instanser kan härigenom förutsättningar och målsättningar som ändrats på grund av bl. a. den tekniska utvecklingen beaktas på ett mera ändamålsenligt sätt genom ändringar i SBN.

Fördelar står naturligtvis att vinna med en sådan ordning. Frågan diskuterades i samband med BS:s införande (se prop. 1959:168 s. 275 o. 279). Bygglagutredningen har också i sitt betänkande (SOU 1974:21) Markanvändning och byggande föreslagit att en föreskrift om ett allmänt lämplighetskrav för byggnad bör tas upp i en kommande bygglag. Utredningen har också i övrigt rekommenderat mera allmänt formulerade krav än vad nuvarande BS innehåller. För att inte föregripa de överväganden som lämpligen bör göras i ett sammanhang vid en översyn av byggnadslagstiftningen är jag inte beredd att nu förorda den lagtekniska lösning som remissinstanserna eftersträvat. I stället bör de nu aktuella ändringarna i BS ges ett innehåll som i formella avseenden inte nämnvärt avviker från gällande bestämmelser. Det i promemorian framlagda förslaget att till 46 § BS överföra huvuddelen av 47 § finner jag mot denna bakgrund lämpligt.

Krav på att förbättra bostadens tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga framförs av några remissinstanser. I huvudsak gäller kraven en ändring av 42 a § BS. Denna fråga har uppmärksamats vid flera tillfällen (se bl. a. CU 1974:10). På senare tid har också handikapporganisationer och planverket i skrivelser till bostadsdepartementet hemställt att tillämpningsområdet för 42 a § utvidgas till att avse bostäder.

Enligt min mening bör man sträva mot att göra bostäderna ändamålsenliga för olika kategorier av boende. Syftet att öka bostadens tillgänglighet för handikappade kan emellertid inte nås enbart genom en ändring av 42 a §. En ändring av denna bestämmelse förutsätter nämligen att nya tillämpningsföreskrifter ges i SBN. Som har framhållits av de instanser som yttrat sig i saken är innehållet i sådana föreskrifter av väsentlig betydelse. Förslag till föreskrifter är under utarbetande av planverket och bostadsstyrelsen i samråd. Det får antas att vissa av dessa föreskrifter kommer att i sitt färdiga skick underställas regeringen för fastställelse enligt 76 § 1 mom. tredje stycket BS. Innan det således är möjligt att överväga verkningarna av redan framlagda och kommande förslag rörande bostadens tillgänglighet och därmed sammanhängande frågor är det enligt min mening rimligt att statsmakternas ställningstaganden i dessa frågor får anstå.

Jag går nu över till att behandla de ändringar i BS som promemoricförslaget upptar. Anmärkningar har riktats mot att de föreslagna ändringarna i vissa fall leder till alltför bindande och detaljerade krav. Av skäl som jag i det föregående har anfört bör emellertid den lagtekniska utformningen av bestämmelserna i BS i huvudsak bibehållas i avvaktan på en allmän översyn av byggnadslagstiftningen. Det bör som hittills ankomma på planverket att meddela de ytterligare föreskrifter och anvisningar som behövs för en tillämpning av BS i de avseenden som det nu är fråga om.

Kravet på sopnedkast, som inte innefattar någon ändring i förhållande till gällande rätt, har i ett remissvar ifrågasatts med hänsyn till innehållet i det till chefen för jordbruksdepartementet avlämnade betänkandet (Ds Jo 1974:10) Avfall, ökad återvinning – bättre omhändertagande, Del 1.

Detta betänkande har efter remissbehandling bearbetats i jordbruksdepartementet och lett till att proposition 1975:32 om återvinning och omhändertagande av avfall avlämnats till riksdagen. I propositionen föreslås regeringen få bemyndigande att föreskriva bl. a. att visst pappersavfall skall hållas skilt från annat hushållsavfall i avvaktan på borttransport. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet har jag funnit att förslagen om hantering av avfall inte behöver föranleda några ändringar i den i promemorian föreslagna bestämmelsen om soprum och sopnedkast. I den mån behov uppkommer av särskilda soprum eller tekniska anordningar för separering av hushållens avfall kan, såsom förutsatts i nämnda proposition, detta beaktas i planverkets nyss berörda föreskrifter och anvisningar för tillämpningen av BS.

Mot förslaget om krav på minsta tillåtna golvyta i alla slag av bostadslägenheter har invänts att bestämmelsen kan kringgås genom senare inte byggnadslovspliktiga ändringar. Detta är visserligen sant men utgör enligt min mening inte tillräckliga skäl mot att införa bestämmelsen. Jag anser nämligen att ett krav på minsta tillåtna golvyta är berättigat vid den byggnadslovsprövning som görs när ny byggnad avses skola uppföras. Dessutom är jag övertygad om att för det helt övervägande antalet fall kommer kravet att få genomslagskraft under byggnadens hela livstid.

I promemorian föreslås vidare att det skall finnas tillgång till tvättstuga och torkrum även för dem som bor i en- och tvåfamiljshus (46 § 8 p. i förslaget). En del remissinstanser anser att begreppen tvättstuga och torkrum inte är lämpliga utan kan skapa svårigheter i tillämpningen. Man pekar på att det i enfamiljshus ofta förekommer att anordningar för tvätt och torkning placeras i andra utrymmen än i speciella tvättstugor och torkrum. Jag ansluter mig till de synpunkter som har framförts och föreslår att bestämmelsen i denna del formuleras som ett krav på tillgång till utrymmen med anordningar för tvätt och torkning.

Det finns inte i BS några bestämmelser som föreskriver att de som stadigvarande bor i byggnaden skall ha tillgång till uterum eller hiss. I promemorian föreslås att sådana krav införs i BS. Härigenom möjliggörs att, om God bostad överförs till SBN, kommande föreskrifter och anvisningar i SBN får nödvändigt stöd i BS. Det påpekas vidare i promemorian att de föreslagna ändringarna inte torde medföra några ökade krav eller kostnader i förhållande till gängse sätt att bygga. Remissinstanserna har nästan genomgående instämt i förslaget att komplettera BS med bestämmelser om uterum och hiss. Endast Sveriges fastighetsägareförbund ifrågasätter om krav på balkong skall uppställas i BS. De i promemorian anförda synpunkterna rörande de föreslagna ändringarnas konsekvenser i ekonomiska och andra hänseenden delas av de remissinstanser som uttalar sig i frågan. I ett remissvar framhålls dock att konsekvenserna kan slutligt bedömas först mot bakgrund av innehållet i de föreskrifter och anvisningar som planverket meddelar i SBN.

Även jag ansluter mig till förslaget att BS bör innehålla föreskrifter om uterum och hiss. Syftet med de föreslagna föreskrifterna är inte att införa ökade krav i förhållande till rådande praxis att bygga utan i stället att framför allt skapa formella förutsättningar för en överföring av God bostad till SBN. Ifrågavarande krav får ses i förhållande till de föreskrifter och anvisningar som planverket bör meddela i SBN. Genom ändringar i SBN kan kraven anpassas till den tekniska utvecklingen och rådande uppfattningar om kraven på byggnaders egenskaper.

I promemorian föreslås att kravet på uterum skall uppfyllas där förhållandena så medger. Även i denna del ansluter jag mig till förslaget. Till undanröjande av missförstånd bör påpekas att med nämnda förhållanden avses förhållanden av teknisk, kulturhistorisk eller hygienisk natur. Ekonomiska förhållanden kan beaktas av byggnadsnämnden inom ramen för nämndens möjligheter att mer generellt medge undantag från BS:s bestämmelser om bostadens egenskaper. I likhet med en remissinstans anser jag emellertid att det bör finnas möjlighet att efterge kravet på uterum om lägenhetens storlek motiverar detta. Jag förordar därför att denna möjlighet kommer till uttryck i författningstexten. Den närmare avgränsningen av lägenhetens storlek får göras i SBN.

Jag anser att den föreslagna lydelsen beträffande krav på hiss har fått

en godtagbar utformning i promemorieförslaget. Bestämmelser om inskränkningar i hisskravet med hänsyn till exempelvis våningsantal bör ges i SBN.

I detta sammanhang vill jag kommentera de farhågor som uttalats om att kravet på hiss skulle medföra påtagliga kostnadsökningar vid ombyggnad av hus. Av 48 a § BS i dess nuvarande lydelse följer att vid sådan ändring av byggnad, som är att hänföra till nybyggnad, skall bestämmelserna i bl. a. 46 och 47 §§ tillämpas endast beträffande de delar av byggnaden som berörs av ändringen och endast i den omfattning som erfordras för att dessa delar av byggnaden skall uppfylla skäliga anspråk på säkerhet, god hygien och trevnad. I byggnadens övriga delar skall enligt stadgandet sådana brister undanröjas som avser hållfasthet, brandsäkerhet eller sanitära förhållanden och som innebär så avsevärda olägenheter att de inte skäligen kan godtas. Den nu återgivna föreskriften gäller naturligtvis även efter det att 46 och 47 §§ ändrats och i vissa avseenden utökats. Jag vill sålunda betona att de av mig föreslagna ändringarna inte avses få en fördyrande inverkan på ombyggnadsverksamheten.

I gällande 47 § 3 p. BS finns ganska detaljerade föreskrifter om förvaringsutrymmen. I promemorian föreslås att dessa föreskrifter upphävs, eftersom i 46 § första stycket BS upptaget krav på nödiga förvaringsutrymmen anses tillräckligt. Ett par remissinstanser menar att sistnämnda stadgande är vagt formulerat. Man anser vidare att om de mer utförliga bestämmelserna om förvaringsutrymmen tas bort kan detta uppfattas som om kraven sänktes.

Jag anser att det finns fog för de invändningar som har rests mot förslaget att låta 47 § 3 p. i gällande BS utgå. En sådan åtgärd är dessutom diskutabel i betraktande av att alla övriga stadganden i 47 § föreslås överflyttade till 46 §. Jag förordar därför att även 47 § 3 p. förs över till 46 §.

Bostadsstyrelsen och statens råd för byggnadsforskning föreslår att 46 § BS kompletteras med ytterligare bestämmelser som avser förhållandet mellan boningsrum och marknivå. Enligt praxis vid granskning för statliga bostadslån godtas endast boningsrum vars golvnivå ligger över marknivå vid fönstervägg. Dessa remissinstanser anser att denna praxis bör tillämpas även vid byggnadslovsgranskningen och få stöd i BS. Det är enligt min mening inte möjligt att nu fullt ut bedöma förslagets konsekvenser. Jag är därför inte beredd att f. n. lägga fram något förslag i frågan.

Några erinringar har inte anförts mot förslaget att i 47 § föra samman bestämmelser om undantag från stadganden i 46 §. Den föreslagna utformningen av 47 § har lämnats utan erinran. Även jag kan ansluta mig till förslaget. Jag vill i detta sammanhang stryka under att byggnadsnämndens möjligheter att medge undantag som är förenligt med trevnad, bekvämlighet och god hygien givetvis kvarstår även om 46 § får en annan lydelse. De farhågor som hysts för att ändringar i BS skulle medföra att försöken med okonventionella bostadslösningar kommer att försvåras torde därför vara obefogade.

I 53 § 4 mom. BS föreskrivs bl. a. att på tomt, som är bebyggd med bostadshus med mer än två lägenheter, skall finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för barns lek och utevistelse. I promemorian anförs att utrymmen för barns lek på senare tid har blivit knappa med hänsyn bl. a. till att stora områden med tät småhusbebyggelse blivit allt vanligare. En granskning av utemiljöns utformning i anslutning till gruppbyggda småhus m. m. torde enligt promemorian numera vara mer påkallad än vad som kunde förutses då gällande bestämmelser infördes. Med anledning av det anförda föreslås i promemorian att tillämpningsområdet för 53 § 4 mom. BS vidgas till att omfatta alla bostadslägenheter med därtill hörande tomt. Enligt promemorian bör kravet på friområde avse även utrymmen som är gemensamma för flera bostadslägenheter. Som ytterligare skäl för dessa ändringar nämns att kraven på lekutrymmen vid granskning för statliga bostadslån gällt för såväl flerfamiljshus som småhus i grupp. De föreslagna ändringarna möjliggör att de krav som uppställts vid nämnda lånegranskning överförs till SBN.

I likhet med remissinstanserna kan jag ansluta mig till de synpunkter som har förts fram i promemorian. Promemoriaförslaget är enligt min mening väl ägnat att ligga till grund för sådana författningsändringar som gör det möjligt att tillgodose barns behov av en god utemiljö även i anslutning till bebyggelse med en- och tvåfamiljshus. Den i promemorian föreslagna författningstexten är enligt min uppfattning lämpligt utformad. Jag förordar därför att BS ändras i överensstämmelse med förslaget.

Enligt 55 § 1 mom. BS skall vid ansökan om byggnadslov för uppförande av nybyggnad eller tillbyggnad av förut befintlig byggnad fogas situationsplan över tomten. Avser ansökningen byggnad som inrymmer mer än två bostadslägenheter, skall situationsplanen dessutom visa utrymmen för lek och utevistelse, parkering samt tillfartsvägar för biltrafik.

Genom dessa bestämmelser om vad situationsplan skall utvisa säkerställs att byggnadsnämnden får möjlighet att pröva om utrymmen som är avsedda för lek och annan utevistelse är tillräckligt stora och förlagda till lämpligast möjliga ställe på tomten med hänsyn till parkeringsplatser, tillfartsvägar och andra förhållanden.

Som har påpekats vid remissbehandlingen synes de föreslagna ändringarna i 53 § 4 mom. BS även böra föranleda ändringar i 55 § 1 mom. BS. Enligt sistnämnda föreskrift krävs det nämligen inte att situationsplanen visar lekutrymmen m. m., om byggnadslovsansökningen avser byggnad som inrymmer högst två bostadslägenheter. Med den utformning 53 § 4 mom. BS föreslås få bör därför bestämmelserna i 55 § 1 mom. jämkas.

I promemorian föreslås att ändringarna i BS träder i kraft den 1 juli 1975. Planverket anser däremot att tiden för ikraftträdandet bör senareläggas till den 1 januari 1976, eftersom en ny utgåva av SBN avses träda i kraft vid denna tidpunkt. I likhet med planverket anser jag att en tidsmässig

samordning av det slag verket åsyftar är önskvärd och tillstyrker därför att de föreslagna ändringarna i BS träder i kraft först den 1 januari 1976.

De föreslagna ändringarna i BS är av sådan karaktär att de efter tillkomsten av nuvarande regeringsform skall ske i lagform.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga inom bostadsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i byggnadsstadgan (1959:612).

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

PM
med förslag till ändringar i 46 §, 47 § och
53 § 4 mom. byggnadsstadgan (1959:612)

BOSTADSDEPARTEMENTET
Ds B 1975:1

PM
1975-01-16

Inledning

Byggnadsstadgan (1959:612) (BS) innehåller bestämmelser om bl. a. hur byggnad skall utformas samt hur tomt skall vara ordnad. Bestämmelserna rörande byggnad syftar till att tillgodose en från t. ex. estetiska, hygieniska och brandtekniska synpunkter ändamålsenlig utformning av byggnaderna. Kraven på att bostäder skall anordnas och inredas så att de bereder möjlighet till trevnad och god hygien återfinns i 46 § BS. Stadgandet innehåller dessutom föreskrifter om sådana bostadens egenskaper som särskilt skall beaktas. I 47 § BS föreskrivs därutöver i fråga om byggnad med mer än två bostadslägenheter att bostäderna bl. a. skall ha en viss angiven utrustningsstandard, som är beskriven på ett mera detaljerat sätt än i 46 §. Vissa regler om hur tomt skall vara ordnad finns i 53 § BS. I stadgandets 4 mom. föreskrivs bl. a. att på tomt, som är bebyggd med bostadshus med mer än två bostadslägenheter, skall finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse.

Närmare föreskrifter om utförande av byggnader och anordnande av tomt meddelas av statens planverk som också utfärdar de ytterligare råd och anvisningar som behövs för tillämpningen av BS. Föreskrift, som är av icke oväsentlig ekonomisk betydelse eller av annan orsak är av större vikt, skall för att bli gällande fastställas av Kungl. Maj:t (76 § 1 mom. BS). Planverket utger i sin publikationsserie, Svensk byggnorm (SBN), de föreskrifter, råd och anvisningar som verket meddelar.

Föreskrifter rörande statliga bostadslån finns i bostadslånekungörelsen (1967:552) och bostadsfinansieringsförordningen (1974:946) m. fl. författningar. Lånmyndigheterna prövar om byggnadsföretag fått eller avses få en godtagbar utformning med avseende på bl. a. bostädernas planlösning och utrustning samt rummets storlek och möblerbarhet. Anvisningar rörande bl. a. dessa frågor utfärdas och utges av bostadsstyrelsen under samlings titeln "God bostad". Den nu gällande God bostad är från 1964.

Planverket har i skrivelse den 10 juni 1974 till bostadsdepartementet anfört, att flertalet remissinstanser i yttranden över bostadsstyrelsens i februari 1973 lämnade "Förslag till bostadnormer" samstämmigt önskat att dessa normer överförs till SBN. Planverket har därför i samråd med bostadsstyrelsen utarbetat två nya kapitel i SBN, vilka enligt verket i allt väsentligt överensstämmer med nu gällande God bostad 1964 och den praxis som idag tillämpas vid granskning för statliga bostadslån. Planverket har anhållit att Kungl. Maj:t jämlikt 76 § 1 mom. BS fastställer de i kapitlen ingående föreskrifterna. Verkets hemställan övervägs f. n. inom departementet.

Ett överförande av God bostad till SBN förutsätter enligt planverket vissa

justeringar av 46, 47 och 53 §§ BS som närmare diskuteras i en av verket utarbetad promemoria. Verket har därför i sin skrivelse föreslagit att Kungl. Maj:t föranstaltar om dessa ändringar.

Gällande rätt

I 46 § BS föreskrivs att byggnad för stadigvarande bruk, vari inrymmer bostads- eller arbetsrum, skall anordnas och inredas så, att den bereder möjlighet till trevnad och god hygien. Byggnaden skall innehålla nödiga förvaringsutrymmen samt vara försedd med behövlig sanitär utrustning. I paragrafen anges därefter under sex punkter sådana förhållanden som särskilt skall beaktas, t. ex. att byggnad skall bereda erforderlig värme- och ljudisolering samt kunna uppvärmas och ventileras på tillfredsställande sätt. Vidare anges att i boningsrum samt i kök, som hör till bostadslägenhet, skall finnas fönster, som vetter omedelbart åt det fria och lämnar god dager. Som ytterligare exempel på vad som särskilt skall beaktas kan nämnas det i stadgandet upptagna kravet på minsta rumshöjd i bostadslägenhet. Byggnadsnämnden ges möjlighet att medge undantag från vissa bestämmelser i paragrafen.

I fråga om byggnad med mer än två bostadslägenheter skall enligt 47 § BS utöver vad som stadgas i 46 § iakttas bl. a. att lägenhet om möjligt skall ha soligt läge och helst göras genomluftbar, att golvytan i boningsrum ej må understiga 7 kvadratmeter samt att för dem som bo i byggnaden skall finnas tillgång till tvättstuga och torkrum, plats för rengöring och vårdning av sängkläder etc. Byggnadsnämnden får under vissa förutsättningar medge undantag från stadgandena i denna paragraf.

I 53 § BS föreskrivs bl. a. att tomt skall, vare sig den tagits i anspråk för sitt ändamål eller inte, hållas i vårdat skick. Därvid skall tillses, att växtligheten ej hindrar sikten för trafiken. Vidare finns i paragrafens 2 och 3 mom. ytterligare bestämmelser om tomts ordnande. År 1972 infördes ett nytt moment i denna paragraf, 4 mom., vari föreskrivs att, om byggnad inrymmer mer än två bostadslägenheter, på tomten skall finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse, om sådan kan beredas för rimlig kostnad och utan synnerlig olägenhet. Byggnadsnämnden kan medge undantag från denna bestämmelse, om särskilda skäl föreligger.

Överväganden och förslag

Bostäder

Planverket har i sin promemoria med förslag till ändringar i 46 och 47 §§ BS bl. a. anfört att ändringarna föranleds av de delar i förslaget till bostadskapitel i SBN som inte har sin motsvarighet i BS och som sålunda inte heller kan anses utgöra anvisningar till denna.

Planverket har därvid påpekat att i bostadskapitlet föreslaget krav på uterum i form av balkong eller uteplats inte kan härledas till avsnitt i BS. Med anledning härav har verket föreslagit att 47 § 1 p. BS kompletteras med krav på balkong eller uteplats.

Planverket har vidare framfört följande synpunkter. En målsättning för arbetet med God bostad har varit att samma krav om möjligt skall ställas på alla bostäder oberoende av bostadens utformning eller upplåtelseform. För närvarande finns vissa krav som enbart gäller för byggnad med mer än två bostadslägenheter. Några av dessa krav är krav på solighet och genomluftbarhet, minsta rumsstorlek samt tillgång till tvättstuga och torkrum (47 § 2 och 4 p. BS).

Enligt planverket bör man vid införandet av ett bostadskapitel i SBN ha samma målsättning som gäller vid arbetet med God bostad, nämligen att enhetliga krav skall i största möjliga utsträckning avse alla bostäder. Verket föreslår därför att till 46 § BS, som omfattar alla bostäder, skall överföras delar av 47 § medan paragrafens återstående delar skall utgå. Beträffande 47 § förordar således verket att punkterna 1, 2, 4 och 5 samt texten under sistnämnda punkt i helt eller delvis oförändrad omfattning överflyttas till 46 §. 47 § 3 p. bör enligt verket kunna utgå, eftersom stadgandets innehåll motsvaras av det allmänna kravet på "nödiga förvaringsutrymmen" i 46 § första stycket BS. Om de föreslagna ändringarna genomförs kan 47 § BS upphöra att gälla.

Övervägande skäl talar för att samma krav om möjligt skall ställas på alla bostäder avsedda för varaktigt bruk. Denna uppfattning har kommit till uttryck i de anvisningar (God bostad) och den praxis som gäller det statsbelånade byggandet. Överförs dessa anvisningar till SBN blir de gällande även för det inte statsbelånade byggandet. Detta byggande torde allmänt sett inte underskrida de fordringar som finns vid statlig belåning. Angivna omständigheter ger stöd för planverkets förslag att endast egenskapskrav, som omfattar alla bostäder, bör regleras i BS och då lämpligen i 46 §. En ändring bör därför komma till stånd i huvudsak på det sätt som planverket förordat. Därvid bör bestämmelser om möjlighet till undantag från stadganden i 46 § lämpligen föras samman i 47 §.

I planverkets förslag till bostadskapitel i SBN finns krav på balkong eller uteplats. Detta krav har inte någon motsvarighet i BS. Såsom planverket föreslagit bör därför bestämmelser om uterum införas i stadgan. Några ökade krav eller kostnader i förhållande till den praxis som gäller vid såväl statligt som inte statligt belånat bostadsbyggande torde sådana föreskrifter inte medföra. Bestämmelserna bör lämpligen placeras i en ny punkt 10 i 46 § BS.

Förslaget till bostadskapitel innehåller vidare föreskrifter om hiss. Krav på hiss kan inte anses ha stöd i BS. På grund härav bör 46 § BS även innehålla bestämmelser om hiss, lämpligen upptagna som en ny punkt 11 i paragrafen. Den nu föreslagna ändringen torde inte heller medföra några ökade krav i förhållande till gängse sätt att bygga. Det bör påpekas att

bestämmelserna i 48 a § BS äger tillämpning vid sådan ändring av byggnad, som enligt 75 § b)-f) BS är att hänföra till nybyggnad.

Anordningar på tomt

I förarbetena till 53 § 4 mom. BS uttalade departementschefen (prop. 1971:168 sid 20), att olika meningar kunde anföras om hur omfattande en föreskrift om utrymmen för barns lek borde vara. Enligt departementschefens mening låg det närmast till hands att begränsa bestämmelsens räckvidd till att enbart avse tomter som är bebyggda med bostadshus med mer än två lägenheter. Som skäl härför anfördes att det i allmänhet var de barn som bodde i flerfamiljshus som var sämst lottade i fråga om tillgången till naturliga, lekvänliga friområden i anslutning till bostaden. Det fanns därför ett särskilt starkt behov av att tillgodose dessa barns behov av en god utemiljö.

Planverket har föreslagit att tillämpningsområdet för 53 § 4 mom. BS utvidgas och som skäl härför anført följande. En målsättning för arbetet med normer för tomtmarkens ordnande har varit att samma krav skall gälla oberoende av om bostäderna byggs med statliga lån eller inte. En förutsättning för detta är att krav, som sedan länge funnits i God bostad och vunnit hävd eller som har utvecklats som en praxis vid tolkningen av densamma, skall införas i SBN. Den föreslagna ändringen är föranledd av att kraven i God bostad gällt för såväl flerfamiljshus som småhus i grupp. Under senare tid har vidare stora områden med tät småhusbebyggelse i grupp blivit allt vanligare, varvid utrymmen för barns lek blivit knappa. Även av detta skäl bör stadgans krav vidgas.

På de av planverket anförda skälen synes befogat att utsträcka tillämpningsområdet för 53 § 4 mom. BS till att omfatta även tomter som är bebyggda med en bostadslägenhet. En granskning av utemiljöns utformning i anslutning till gruppbyggda småhus m. m. torde numera vara mera påkallad än vad som kunde förutses då paragrafens 4 mom. infördes.

Övervägande skäl talar således för att bestämmelsens räckvidd vidgas till att avse alla bostadslägenheter med därtill hörande tomt. Kravet på friområde bör även omfatta utrymmen som är gemensamma för flera bostadslägenheter. Byggnadsnämnden bör ges möjlighet att medge undantag även från de nu föreslagna bestämmelserna, om särskilda skäl föreligger. Den omständigheten, att i stadsplan angivits område för t. ex. park där utrymmen för barns lek i anslutning till bostaden kan tillgodoses, bör exempelvis kunna föranleda att stadgandets krav frångås.

För att möjliggöra en överföring av God bostad till SBN synes inte några ytterligare ändringar i BS vara behövliga. Ändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1975.

Förslag till Förordning om ändring i byggnadsstadgan (1959:612)

Härigenom förordnas att 46 §, 47 § och 53 § 4 mom. byggnadsstadgan (1959:612)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

46 §

Byggnad för stadigvarande bruk, vari inrymmes bostads- eller arbetsrum, skall anordnas och inredas så, att den bereder möjlighet till trevnad och god hygien. Den skall innehålla nödiga förvaringsutrymmen samt vara försedd med behövlig sanitär utrustning.

Särskilt skall beaktas följande:

1. Byggnaden skall bereda erforderlig värme- och ljudisolering samt tillfredsställande skydd mot fukt.

2. Byggnaden skall kunna uppvärmas och ventileras på tillfredsställande sätt.

3. I boningsrum samt i kök, som hör till bostadslägenhet, skall finnas fönster, som vetter omedelbart åt det fria och lämnar god dager.

4. Arbetsrum och därtill hörande personalrum skola hava tillräckligt luftutrymme och kunna tillfredsställande belysas, därvid dagerbelysning bör anordnas, om förhållandena medgiva sådan.

5. Till byggnaden skall hörasoprum, om så erfordras.

5. Till byggnaden skall hörasoprum, om så erfordras. *I byggnad med mer än två bostadslägenheter och som omfattar fler våningar än två skall sopnedkast anordnas.*

6. Rumshöjden i bostadslägenhet skall, räknat från golv till tak, vara minst 2,40 meter.

7. Golvytan i boningsrum må ej understiga 7 kvadratmeter.

8. För dem som bo i byggnaden skall finnas tillgång till tvättstuga och torkrum, plats för rengöring och vådring av sängkläder, mattor och dylikt samt, där så erfordras, utifrån lätt tillgänglig förvaringsplats för cyklar och barnvagnar.

9. Lägenhet skall om möjligt ha so- ligt läge och helst göras genomluftbar.

10. Lägenhet skall där förhållan- dena så medger vara försedd med bal-

¹ Stadgan omtryckt 1972:776.

Nuvarande lydelse

Med avseende å arbetsrum må byggnadsnämnden medgiva undantag från bestämmelserna i denna paragraf, där sådant påkallas med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken rummet är avsett. Nämnden må ock medgiva, att mindre utrymme för matlagning inrättas utan fönster, såvida anordningar vidtagas för att på annat sätt tillgodose behovet av luftväxling och god belysning. Möter i särskilt fall betydande svårigheter att iakttaga bestämmelsen om lägsta rumshöjd eller tala eljest synnerliga skäl för att denna frångås, må byggnadsnämnden medgiva sådant undantag, som är förenligt med trevnad, bekvämlighet och god hygien. Ej må i något fall medgivas lägre rumshöjd än 2,10 meter.

Föreslagen lydelse

kong eller uteplats.

11. I byggnaden skall där så erfordras finnas hiss.

47 §

I fråga om byggnad med mer än två bostadslägenheter skall utöver vad här förut är stadgat iakttagas följande:

1. Lägenhet skall om möjligt hava soligt läge och helst göras genomluftbar.

2. Golytten i boningsrum må ej understiga 7 kvadratmeter.

3. Till bostadslägenhet skola höra vindskontor eller annat därmed jämförligt förvaringsrum samt lämpligt utrymme för förvaring av matvaror.

4. För dem som bo i byggnaden skall finnas tillgång till tvättstuga och torkrum, plats för rengöring och vädring av sängkläder, mattor och dylikt samt, där så erfordras, utifrån lätt tillgänglig förvaringsplats för cyklar och barnvagnar.

Med avseende å arbetsrum må byggnadsnämnden medgiva undantag från bestämmelserna i 46 § andra stycket 1-6, där sådant påkallas med hänsyn till arten av den verksamhet, för vilken rummet är avsett. Nämnden må ock medgiva, att mindre utrymme för matlagning inrättas utan fönster, såvida anordningar vidtagas för att på annat sätt tillgodose behovet av luftväxling och god belysning. Möter i särskilt fall betydande svårighet att iakttaga övriga stadganden i 46 § eller tala eljest synnerliga skäl för att något av dessa stadganden frångås, må byggnadsnämnden medgiva sådant undantag som är förenligt med trevnad, bekvämlighet och god hygien. Byggnadsnämnden må dock ej i något

Nuvarande lydelse

5. Omfattar byggnaden flera våningar än två, skall soppedkast vara anordnat.

Möter i särskilt fall betydande svårighet att iakttaga stadgandena i denna paragraf eller tala eljest synnerliga skäl för att något av dessa stadganden frångås, må byggnadsnämnden medgiva sådant undantag, som är förenlig med trevnad, bekvämlighet och god hygien.

Föreslagen lydelse

fall medgiva lägre rumshöjd än 2,10 meter.

53 §

4 mom. Inrymmer byggnad mer än två bostadslägenheter, skall på tomten finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse, om sådan friyta kan beredas för rimlig kostnad och utan synnerlig olägenhet. Byggnadsnämnden kan medgiva undantag från denna bestämmelse, om särskilda skäl föreligga.

4 mom. Inrymmer byggnad bostadslägenhet, skall på tomten eller på utrymme som är gemensamt för flera bostadslägenheter finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse, om sådan friyta kan beredas för rimlig kostnad och utan synnerlig olägenhet. Byggnadsnämnden kan medgiva undantag från denna bestämmelse, om särskilda skäl föreligga.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1975.

Sammanställning av remissyttrandena

1 Allmänna synpunkter

De remissinstanser som uttalar sig härom delar den i departementspromemorian framförda uppfattningen att samma krav om möjligt skall ställas på alla bostäder avsedda för varaktigt bruk. Förslaget att i BS reglera endast egenskapskrav, som omfattar alla bostäder, lämnas därför utan erinran. *Sveriges fastighetsägareförbund* ifrågasätter om förslaget inte innebär en obefogad skärpning men vill med hänsyn till de föreslagna dispensmöjligheterna i 47 § BS inte motsätta sig att förslaget genomförs. *SBEF* understryker att förslaget måste tillämpas på ett nyanserat sätt med hänsyn till lokala förhållanden och förutsättningar. Ett antal remissinstanser framför en del anmärkningar mot utformningen av vissa av de särskilda stadganden som föreslås ingå i 46 § BS. Några remissinstanser anser att 46 § bör innehålla ytterligare föreskrifter.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser att ändringarna i BS måste sammankopplas med detaljföreskrifter i SBN som bör fastställas enligt 76 § 1 mom. BS. *Konsumentverket* finner att de föreslagna ändringarna får bedömas tillsammans med de anvisningar som skall ingå i SBN samt att man dessutom kan räkna med en mer ingående översyn inom överskådlig tid. *Statens råd för byggnadsforskning* anser att ändringsförslaget ger planverket underlag för normer och anvisningar av i huvudsak den omfattning som hittills gällt vid granskningen för statliga bostadslån. Liknande synpunkter framförs av några andra remissinstanser.

Enligt *SBEF* innebär ändringarna i BS att man eliminerar det utrymme för försök med okonventionella bostadslösningar som hittills funnits inom den privatfinansierade sektorn. *SBEF* förutsätter att de myndigheter, som övervakar tillämpningen av BS, ges möjlighet till en generös dispensgivning för en sådan experimentverksamhet, som är nödvändig och betydelsefull för utvecklingen på boendets område.

Statens institut för byggnadsforskning menar att BS bör innehålla endast vissa helt ofrånkomliga grundläggande krav och i övrigt allmänt formulerade krav, som av planverket tolkas och preciseras i SBN. Härigenom möjliggörs enligt institutet att erfarenheter från normtillämpningen och inverkan av den tekniska och ekonomiska utvecklingen kan beaktas genom justering av SBN utan att den omständligare proceduren med justering av BS behöver tillgripas. *Statens råd för byggnadsforskning* anför i huvudsak samma synpunkter. *HSB* berör också denna fråga och anser att de föreslagna ändringarna i vissa avseenden är alltför bindande. Stadganden i BS bör enligt förbundet utformas med sådana toleranser att de möjliggör en kontinuerlig anpassning av SBN till aktuella förutsättningar och bostadspolitiska målsättningar.

RRV saknar i promemorian en avvägning mellan normering av angelägna kvaliteter i bostadsproduktionen och konsumentupplysande verksamhet. Verket framhåller att i direktiven till utredningen av den statliga organisationen för uppgifter avseende byggnadsväsen, fysisk planering och bostadspolitik sägs att en sammankoppling av normgivningsmakt och ansvar för de ekonomiska konsekvenserna torde vara av mycket stort värde. Mot denna bakgrund synes det enligt verket lämpligt att avvakta utredningens förslag innan frågan om förändringar i SBN och BS prövas.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län och *Stockholms kommun* anser att ändringarna i BS inte torde medföra några merkostnader för samhället. *SBEF* framhåller att promemoriaförslagets ekonomiska konsekvenser inte kan bedömas förrän planverkets tillämpningsföreskrifter finns tillgängliga.

Krav på handikappvänligare bostäder framförs av *DHR*, *socialstyrelsen*, *statens handikappråd* och *statens råd för byggnadsforskning*. Med hänsyn till de strävanden som görs inom samhällets andra verksamhetsområden för att göra hela samhällsmiljön tillgänglig för handikappade bör också enligt *DHR* på bostadsområdet gälla de normer som nu tillämpas enligt 42 a § BS. *DHR* föreslår vidare att i 46 § BS inskrivs att våtutrymmen och kommunikationsleder i bostad skall tillgodose rörelsehindrades behov. Även *statens handikappråd* anser att 42 a § BS bör ändras till att omfatta även bostäder. Rådet anser vidare att det av lagtexten bör framgå att hiss skall finnas i alla trevåningshus.

2 Krav på soprum och sopnedkast (46 § 5 p. i förslaget)

I anslutning till den tidigare framförda åsikten att i BS borde upptas mera allmänt hållna bestämmelser anser *statens institut för byggnadsforskning* och *HSB* att det föreslagna stadgandet om soprum m. m. är alltför detaljerat och bindande. *SBEF* ifrågasätter i vad mån kravet på sopnedkast är förenligt med de önskemål och förslag som föreligger om separering av hushållsavfall.

3 Krav på minsta tillåtna golvyta (46 § 7 p. i förslaget)

Länsstyrelsen i Stockholms län ifrågasätter denna bestämmelse med hänsyn till att invändig ändring av exempelvis rumsindelningen i enfamiljshus inte kräver byggnadslov (54 § 2 mom. andra stycket BS). Även om föreskriften beaktas när byggnadslov beviljas för det första uppförandet av ett hus kan bestämmelsen enligt *länsstyrelsen* åsidosättas genom en senare ändring som inte erfordrar byggnadslov. *Göteborgs kommun* anför liknande synpunkter.

4 Krav på tillgång till tvättstuga och torkrum m. m. (46 § 8 p. i förslaget)

Konsumentverket, *statens institut för byggnadsforskning* och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* kritiserar att bestämmelser om möjligheter till tvätt

och torkning anknyter till sådana speciella lokaler som tvättstuga och torkrum. Statens institut för byggnadsforskning pekar på att tvätt- och torkmaskiner, särskilt i enfamiljshus, lämpligen kan uppställas i andra utrymmen såsom grovkök och badrum. Liknande synpunkter framförs av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som anser att villkoret på tillgång till tvättstuga och torkrum innebär beträffande enfamiljshus ökade krav i förhållande till praxis. Orden "tvättstuga och torkrum" bör därför enligt länsstyrelsen utbytas mot ett mer allmängiltigt uttryck möjligen "utrymmen med anordningar för tvätt och tork".

5 Krav på solighet m. m. (46 § 9 p. i förslaget)

Bestämmelsen synes enligt *statens institut för byggnadsforskning* överflödig, då kraven på solighet och genomluftbarhet täcks i varje fall i viss mån av gällande bestämmelser i 46 § 2 p. och 3 p. BS.

6 Krav på balkong eller uteplats (46 § 10 p. i förslaget)

Svenska kommunförbundet tillstyrker stadgandet under förutsättning att byggnadsnämnden får rätt att medge undantag från denna bestämmelse om särskilda skäl föreligger. Krav på balkong ifrågasätts av *Sveriges fastighetsägareförbund*, som anser att ett sådant krav kan befaras förhindra flexibilitet med hänsyn till de boendes önskan. Bestämmelsen borde enligt förbundet ges en mindre kategorisk avfattning och förslagsvis inte gälla för bostadslägenheter om två rum och kök och mindre. *SBEF* menar att föreskriften leder till oklarhet och risk för godtycklig tolkning och frågar om det är ekonomiska eller tekniska förhållanden som avses.

7 Krav på hiss (46 § 11 p. i förslaget)

HSB och *Sveriges fastighetsägareförbund* anser bestämmelsen vara alltför bindande. *HSB* framhåller att hissar är mycket kostsamma installationer som ekonomiskt kan bäras endast av vissa hustyper. Enligt *Sveriges fastighetsägareförbund* kan stadgandet leda till orimligt stora hyreshöjande kostnader vid ombyggnad av äldre hus. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* och *SBEF* anser att det behövs bestämmelser i SBN som klarlägger i vilka fall hiss erfordras.

8 Krav på förvaringsutrymmen

Förslaget att 47 § 3 p. i gällande BS bör helt upphöra att gälla möter inga invändningar hos flertalet remissinstanser. *Hyresgästernas riksförbund* tillstyrker förslaget endast under förutsättning att fastställandet av de nya kapitlen i SBN sker samtidigt. Eljest kan enligt förbundet ändringen i BS

i detta avseende komma att uppfattas som minskade krav vilket inte torde vara avsikten. *Konsumentverket* och *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anför liknande synpunkter. Konsumentverket framhåller att hushållens förvaringsbehov torde snarare ha ökat än minskat.

9 Övriga synpunkter beträffande 46 § i förslaget

Bostadsstyrelsen och *statens råd för byggnadsforskning* föreslår att ett tillägg till 46 § övervägs avseende förhållandet mellan boningsrum och marknivå. Dessa remissinstanser pekar på att som fullgott boningsrum räknas enligt praxis i bostadslånesammanhang endast rum vars golvnivå ligger över marknivå vid fönstervägg. Det synes enligt *bostadsstyrelsen* lämpligt att denna praxis också tillämpas vid byggnadslovsgranskningen och får stöd i BS. Eftersom det är fråga om en samordning av nomenklatur medför en sådan förskrift enligt styrelsen inte några ökade krav eller kostnader i förhållande till den praxis som gäller vid såväl statligt som inte statligt belånat bostadsbyggande.

10 Undantagsbestämmelser (47 § i förslaget)

Förslaget att i 47 § föra samman bestämmelser om undantag från stadganden i 46 § lämnas utan erinran av de remissinstanser som uttalar sig i frågan.

11 Anordningar på tomt (53 § 4 mom. i förslaget)

Ändringsförslaget mottas i huvudsak positivt av de remissinstanser som yttrar sig härom. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anför att i vissa begränsade detaljplaner, där byggnadsrätten är reglerad inom varje illustrerad tomt för sig och specialområde eller kvartersmark för gemensamma anordningar saknas, kan problem uppstå att i samband med genomförandet ianspråkta allmän platsmark för tillgodoseende av gemensam friyta. Föreslagen skärpning torde emellertid enligt *länsstyrelsen* vara sakligt motiverad och dess konsekvenser bör utan svårighet kunna tillgodoses i den fortsatta detaljplanprövningen. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att beteckningarna för berörd mark i hela 53 § BS bör ses över och att i vart fall beteckningen tomt bör bibehållas i författningstexten. En riktig beteckning för den berörda marken är enligt *länsstyrelsen* av stor praktisk betydelse för att kunna ge fastighetsägarna tydliga förelägganden, särskilt i fråga om sådana missförhållanden inom redan uppförd bebyggelse som bör rättas till. *Stockholms och Göteborgs kommuner* ifrågasätter om ändringsförslaget inte bör medföra viss följdändring i bestämmelserna om situationsplan (55 § 1 mom. BS). Dessa kommuner anser att kravet på vad situationsplan skall innehålla bör upprätthållas även då byggnadslovsansökningen avser byggnad som inrymmer en eller två bostadslägenheter.

12 Ikraftträdande

Statens planverk anser att de föreslagna ändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1976 för att överensstämna med motsvarande tid för en ny utgåva av SBN.